

Inspecta

Darba aizsardzība metālapstrādē – kāda šobrīd ir situācija Latvijā?

No 25. līdz 27. novembrim Starptautiskajā izstāžu centrā Ķīpsalā notiks starptautiskā mašīnbūves, metālapstrādes, automatizācijas, elektronikas, elektrotehnikas, instrumentu un jauno tehnoloģiju izstāde, kuras laikā īpaša uzmanība tiks pievērsta metālapstrādes nozarei. Paralēli notiks arī darba vides drošības, darba aizsardzības un strādājošo aizsardzības izstāde "Drošam darbam". Tāpēc īsi pirms izstādes tiek prezentēta pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā” sadaļā par situāciju darba aizsardzības jomā metālapstrādes nozarē.

Veiktais pētījums „Darba apstākļi un riski Latvijā” parāda, ka uzņēmumos, kas ir kādas sabiedriskās organizācijas biedrs (piemēram, nozares asociācijas), ir sakārtotāka un drošāka darba vide.

Nelaiemes gadījumi nozarē

Pēc oficiālajiem statistikas datiem metālapstrādes nozarē kopējais nelaiemes gadījumu skaits ir samazinājies, tomēr tas ir augstāks kā vidēji Latvijā. Domājams, ka šis samazinājums ir saistīts ar ekonomiskās aktivitātes samazināšanos (piemēram, nostrādāto stundu skaitu), nevis reāliem uzlabojumiem darba vidē. Tomēr jāatzīmē, ka veikto aptauju dati norāda, ka liela daļa no notikušajiem nelaiemes gadījumiem netiek izmeklēti un reģistrēti Valsts darba inspekcijā (tikai aptuveni 50% no nodarbinātajiem un darba devējiem ir atzīmējuši, ka visi notikušie nelaiemes gadījumi ir izmeklēti un reģistrēti Valsts darba inspekcijā).

Arodslimības nozarē

Savukārt, arodslimību skaits metālapstrādes nozarē ir pakāpeniski pieaudzis. Jāuzsver, ka nozarē raksturīgas tādas arodslimības, kuras attīstās daudzu gadu garumā (piemēram, balstu-kustību sistēmas vai elpošanas orgānu arodslimības), tāpēc arodslimību skaits neraksturo situāciju uzņēmumos šodien. Turklāt 23,1% no nodarbinātajiem metālapstrādes nozarē ir minējuši, ka viņiem ir kādi veselības traucējumi, kuru cēlonis ir darba vidē esoši kaitīgie faktori (vidēji Latvijā šādu nodarbināto skaits ir 16,5%).

Tāpēc domājams, ka arodslimību skaits arī turpmāk pieaugs, jo nozarē raksturīgi daudzveidīgi riska faktori, kas ilgtermiņā būtiski ietekmē no nodarbināto veselību. Turklāt pētījuma rezultāti liecina, ka kaitīgo faktori līmeņi bieži pārsniedz pieļaujamās vērtības, piemēram, 51% gadījumu no visiem veiktajiem mērījumiem metināšanas aerosola koncentrācija darba vides gaisā pārsniedz pieļaujamo vērtību.

Situācija uzņēmumos

Lai gan normatīvo aktu prasība – veikt darba vides riska novērtējumu reizi gadā, Latvijā ir spēkā jau no 2002.gada, tomēr atbilstoši darba devēju aptaujas datiem šāds novērtējums nav veikts 41,0% (2006.gadā - 41,8%) uzņēmumu. Tomēr kā svarīgais jāatzīmē fakts, ka situācija vidēji Latvijā pēdējo 5 gadu laikā ir uzlabojusies, bet metālapstrādes nozarē nav būtiski mainījusies.

Kavēkļi darba aizsardzības pasākumu īstenošanai

Daudz retāk nekā vidēji Latvijā (50,4%) darba devēji metālapstrādes uzņēmumos (37,5%) ir atzinuši, ka nekas netraucē veikt nepieciešamos darba aizsardzības pasākumus. Kā biežākais cēlonis, kas traucē veikt darba aizsardzības pasākumus, minēts līdzekļu trūkums – 47,8% (2006.gadā - 39,0%), kas ir minēts biežāk kā vidēji Latvijā – 25,9%. Pārējos cēloņus minējuši mazāk kā 10 % nozares darba devēju. Tomēr bieži darba devēji neveic dažādus ar darba aizsardzības pasākumus, kas liecina, ka liela daļa darba devēju neizprot normatīvo aktu prasības.

Problēma – nezinoši darbinieki

Pētījuma rezultāti liecina, ka būtiski ir samazinājies to metālapstrādē nodarbināto skaits, kas saņēmuši informāciju par darba vides riska faktoriem savā darba vietā – 2010.gadā - 59,5%, 2006.gadā - 79,4%). Papildus tam jāatzīmē, ka respondentu skaits, kuri atzīst, ka viņiem nepieciešams lietot individuālos

Inspecta

aizsardzības līdzekļus ir stipri samazinājies - tikai 46,3% (2006.gadā - 83,0%) metālapstrādes uzņēmumos nodarbināti ir atzinuši, ka viņiem ir nepieciešams lietot šos līdzekļus. Ņemot vērā nozares specifiku, šis rādītājs ir vērtējams kā ļoti zems skaits. Tas liecina, ka darba devējiem metālapstrādes nozarē ir jāpievērš īpaša uzmanība informācijas apmaiņai ar nodarbinātajiem.

Ko darīt tālāk?

Pētījuma rezultāti liecina, ka īpaša uzmanība jāpievērš gan darba devēju, gan nodarbināto informēšanai par dažādiem darba aizsardzības jautājumiem. Nepieciešams uzlabot sadarbību ar nozares asociācijām, organizējot seminārus, kuros darba devēji var saņemt informāciju par biežākajām problēmām, kā arī labās prakses piemēriem, kas specifiski metālapstrādes nozarei. Papildus tam nepieciešams meklēt risinājumus, kas ļautu sasniegt tos nozares mazos uzņēmumus, kuri nav informēti par darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām.

ESF pētījumu „Darba apstākļi un riski Latvijā” pēc Latvijas darba devēju konfederācijas pasūtījuma veica SIA Inspecta Prevention sadarbībā ar SIA TNS Latvia.